

Izbira habitata škrlatca na Cerknškem jezeru

Mentor: Aleš Tomažič

Udeleženci: Manca Jereb, Maja Marčič, Nika Mori, Metka Šuc

UVOD

Naša skupina se je v tednu od 30.6. do 7.7. posvetila proučevanju škrlatca *Carpodacus erythrinus*, ki je sorodnik ščinkavca in spada med semenojede vrste ptic. V Sloveniji je precej redek, saj se redno zadržuje samo v okolici Cerknškega jezera.

Gnezdi v nižinski, zaraščajoči se kulturni krajini in ponavadi v bližini vodnih površin.

Njegovo število v Sloveniji spet počasi narašča, po tem ko je pred približno 10 leti začelo upadati. Njegovo območje razširjenosti se kljub temu ne širi. Točnih podatkov o njem je bolj malo, saj se doslej nihče ni posebej ukvarjal s to vrsto.

Našo skupino je še zlasti zanimalo, zakaj je geografsko gledano tako omejen. Zato smo poskusili ugotoviti na katere naravne danosti je tukaj najbolj navezan.

METODE DELA

Najprej smo zbrali podatke o pojočih samcih tega leta, ki sta nam jih posredovala Ana in Dejan Bordjan. Točke, na katerih so peli samci, smo imeli označene v Atlasu Slovenije in na digitalnih ortofoto posnetkih.

Zjutraj smo se odpravili na točke in v radiju stotih metrov popisali vegetacijo. Zanimalo nas je kolikšen je odstotek posamezne vrste rastlin na teh točkah. Poudarek je bil na grmovnih vrstah, ki so za škrlatca ključne. Poleg odstotkov nas je zanimala še povprečna višina okoliškega grmovja in prisotnost morebitnih drugih gnezdil v ožjem območju.

Popisnih točk smo imeli 22, ki smo jih obdelali v štirih terenskih dnevih. Zaradi relativno slabega vremena je popis potekal dlje kot smo zaradi majhnega števila točk pričakovali. Strnjeni so bili na treh večjih ploskvah: v okolici Dolenjega Jezera, pod Martinjakom in v bližini Lipsenja.

REZULTATI

Rezultati naših popisov skoraj ne dopuščajo dvoma o tem, kaj škrlatcu najbolj ustreza. Za to da bi lahko z gotovostjo govorili o tem, bi raziskavo seveda morali razširiti še za kakšni dve leti, kljub temu pa je moč iz tega potegniti določene zaključke.

Presenetljiva je bila predvsem nepričakovana podobnost točk, ki smo jih popisali. Kot je razvidno iz spodnje tabele, je prevladovalo od 2 do 3 metre visoko grmovje.

V glavnem je šlo za tri vrste, in sicer krhliko *Frangula alnus*, jelšo *Alnus glutinosa* in vrbe *Salix sp.* (zadnjih nismo vedno določali do vrste natančno). Predvsem krhlika je vrsta, ki je bila na veliki večini točk prevladujoča. Prisotna je bila na 20 ploskvah, ponavadi v velikem odstotku, včasih celo več kot 90 %.

Pogosto smo poleg škrlatcev opazovali tudi druge semenojede vrste ptic, predvsem repnike *Carduelis cannabina*, zelence *Carduelis chloris*, liščke *Carduelis carduelis* in dleska *Coccothraustes coccothraustes*, ki so se prehranjevali s še nezrelo krhliko. Domnevamo, da večina omenjenih vrst pogosto tudi gnezdi v bližini škrlatca in to predvsem tam, kjer krhlika

predstavlja velik delež v vegetaciji. Ponekod smo opazovali velike kolonije repnikov, tudi precej zelencev in liščkov, za katere smo domnevali, da v omenjenih strukturah gnezdiyo oz. so gnezdili. To je bil za nas eden izmed ključnih dokazov, da gre za zelo pomembno vrsto, na kateri se prehranjujejo in gnezdiyo številni semenojedi.

Sodeč po spodnji tabeli bi se poleg krhlike kot pomemben člen lahko izkazale tudi odprte travnate oziroma s šašem poraščene površine. Te so zelo pogosto vsebovale trst *Phragmites australis* in brestovolistni oslad *Filipendula ulmaria*, a se to dejstvo kljub vsemu ni izkazalo kot posebej pomembno. Niti škrlatci niti drugi semenojedi niso kazali posebne aktivnosti na povsem odprtih površinah. Izjema je morda trstišče, v katerem so se zadrževali pogosteje, vendar le za krajši čas, zato domnevamo, da nima večjega vpliva na gostoto populacije.

Zagotovo so pomembni dejavniki tudi stopnja zaraščenosti, naklon terena in drugi, s katerimi pa se posebej nismo ukvarjali, ker bi za to, potrebovali nekoliko več časa.

Ko smo s popisi za škrlatca končali, smo nekoliko pomagali še skupini, ki se je ukvarjala s srakoperji.

Tabela 1: Rezultati po točkah

Točka	Lokacija	Prisotnost škrlatca	Rastline v radiu 100 m	Povprečna višina
1.	2°	1 par + 1 juv.	97% travnik 3% rdeči bor; v bližini krhlika	1,5m
2.	2°	/	50% rdeči bor, 20% krhlika 10% brogovita+glog, 20% travnika	3-4m
3.	3°	/	90% krhlika, 10% travnik z osladom	2m
4.	3°	/	95% vrba, 5% rdeči bor in travnik	2,5m
5.	2°	/	70% zelena jelša, 10% krhlika, 20% šaš in trava	2-3m
6.	2°	/	60% oslad, 15% travnik, 15% krhlika, 5% mali jesen, 5% drugo	>3m
7.	1°	1 samica	95% krhlika, 5% oslad	2m
8.	1°	1 samec; pel	50% krhlika, 40% oslad, 10% šaš	2m
9.	1°	1 samec; pel	50% trstičje, 30% krhlika, 20% oslad	2m
10.	4°	1 samec; pel	50% zelena jelša, 50%oslad; v bližini krhlika	3m
11.	2°	/	62% oslad, 35% vrba, 3% krhlika	2m
12.	4°	1 par, 3 juv. ; peli in oglašali	95% trstičje, 5% krhlika	1,5-2m
13.	2°	/	85% oslad, 10% vrba, 5% krhlika	2m
14.	2°	/	60% krhlika, 25% trstičje in oslad, 15% glog in vrba	2m
15.	2°	/	70% šaš, 30% krhlika	1,5m
16.	2°	1 samec juv.; pel	50% krhlika, 50% oslad	2m
17.	1°	/	85% šaš, 15% krhlika	2m
18.	3°	1 samica	67% šaš in oslad, 30% vrba, 3% krhlika	2,5m
19.	1°	/	70% šaš in oslad, 30% krhlika	1,5m
20.	2°	/	35% travnik, 30% vrba, 30 zelena jelša, 5% krhlika	3-4m
21.	2°	1 samec; pel	50% travnik, 25% krhlika, 25% vrba	3-4m
22.	4°	1 samec; pel	70% krhlika, 20% travnik, 10 zelena jelša	3-4m